

Intervju med Ivar Andersson, (72 år) före detta glasmästare i Västra Ryd och Stina Österman (84 år) i Västra Ryd 2005 av Carl Gunnar Jansson (151)

Pärm i4:14 Katalog: Intervjuer/Gudrun 2008 (ukf12/9)

1964 meddelades att Livgardet skulle ta över större delen av Västra Ryd. Innan var det stor jordbruksbygd, men 300-400 människor. Det kom som ett dråpslag för alla, ingen visste någonting, inte ens Kommunen. Meddelandet om att marken skulle bli regementsområde fick innevånarna veta genom radio och TV. Stina berättar att hon var på sin egen gård, Lerberga och krakade vete, när någon berättade vad som sagts på radion. Man fick inte särskilt bra betalt för egendomarna. Nu hyr Stina av Fortifikationsverket.

Eftersom marken exproprierades av Kronan, måste en del flytta, särskilt de som bodde i det område som skulle bli stridszon. Både Stinas och Ivars hem blev kvar eftersom det låg i utkanten av området. Man kallades till möte i Kyrkskolan där representanter från Regementet infann sig. En del protesterade och drev process mot Kronan i flera år. Bland annat nämns en sommarstugeägare som vägrade att flytta och fick lösas ut till samma belopp, som för en hel gård. Många kunde bo kvar som Kronans hyresgäster.

Nathansson, som ägde Granhammar hade redan sålt till HSB. Tranbygge ägdes av Mörner och Gällövsta innehades av TCO, som kursgård. Bröderna Carlberg drev Torsätra och hade väl planer på antroposofcentrum, det som sedan förlades till Järna. Skogsborg ägdes av Fritjof Pettersson.

Solidens skola var också Bygdegård, men barnen från området gick i skola i Kungsängen redan innan Kronan tog över. Konsum hade varit centralpunkt i bygden, när det var mycket folk på gårdarna, men stängde redan 10 maj 1963. Ekströms affär stängde tidigare, men hade sommaröppet ett par år. Även innan Militären tog över området hade avfolkningen skett och servis flyttats till Kungsängen. Konsums butiksbuss, som kördes av Göran Andersson, hade utgångspunkt från Västra Ryd från början, men kördes sedan ut från Bro.

Västra Ryd var den folkrikaste socknen. Där fanns Idrottsförening, 2 fotbollslag och pingisverksamhet, som höll till i Solidens skola.

Kyrkan hade syförening, som vid Lucia hade auktion. Det fanns också en ungdomsklubb som spelade revy. Prästen hette Reinhold och efterträddes av Danielsson, som senare bosatte sig i Kungsängen. Konsumtionsföreningen startades av bland andra Ivars farfar, Erik Andersson. Det började i en liten stuga vid Hackeback.

Efter 1964 började man förändra området. Man drog nya vägar och folk kunde få arbete. Arbetarna från Skanska bodde i 7 baracker och hade en matsalsbyggnad. Några av dem som arbetade i uppbyggnadsskedet fortsatte sedan hos Militären. Vägen till Håbo- Tibble stängdes och Ivar berättar att det tog flera år för honom att få tillstånd att åka där, trots att han hans fru hade släktingar i Hållunda.. Även den badplats, som alla Västra Rydsbor alltid använt blev avstängd. Den fick endast användas av Militären, vilket blev frustrerande.

För Ivars del var det en fördel för hans glasmästeri att Militären kom. Man han är besviken över hur de förstör skogarna med sina maskiner. Man får inte heller vistas på gårderna.. Andra områden får man vistas på om inte skjutningar pågår. Det finns anslagstavlor vid alla infarter

som berättar när förbud råder. Från början rådde allmänt förbud att beträda Kungsmarken, som ägdes av Sigtuna stad. Men det har man nu ändrat.

Ivar och Stina menar att man retat upp befolkningen genom att förbjuda en massa småsaker.

Carl Gunnar, som intervjuat Kristina Bretz, som arrenderar Sundby, berättar att hon menar att det är fördelar med Militären också. Det blir t ex inte så lätt att göra inbrott.

Västra Ryd har förändrats och är nu bara II. Lärarykstäderna i närheten av kyrkan är nu sålda. Man minns inte när pensionärshemmet lades ner. Kyrkan har varit stängd för mögelskada i tre år. Den kyrkliga verksamheten flyttades till Brunnagården.

Det är både för och nackdelar med Militären. Man störs av skjutningarna på helgerna. Banorna hyrs ut till skytteklubbar också. Även andra Regimenten kommer hit och har skjutövningar. Sigtuna borna blir också störda.

Annars har man bra kontakt med Militären och gör jobb åt dem. Men de lägger sig i utbyggnadsplaner och tillåter endast 30 % utbyggnad mot vad man redan har. Mycket stoppas helt, då Militären är rädd för att folk begär bullerskydd, även för verkstäder. Militärpolisen och även vanliga polisen har utbildning i gamla Konsum.

Stina och Ivar kan fortfarande nå sina bär- och svampställen, även om skogarna är förstörda. Man känner inte som förr för bygden, men som Stina säger : - Det är ju ändå ens hembygd. Ivar anser att det var bättre förr. Det var som en stor familj i Västra Ryd. Ändå var det en fördel att Militären kom hit, eftersom man planerat en stadsdel med många hundra innevånare och då hade ännu större del av marken tagits i bruk för byggnation.

Det fanns tidigare ångbåtsbryggor vid Sundby, Lindersvik, Granhammar och Torsätra. Karolinerflygeln vid Sundby brann liksom huvudbyggnaden vid Torsätra.

Bro den 12 februari 2008 Gudrun Sandén